

Зекерија Тамир

О ДРУГИМА И ИБЛИСУ

ИБЛИСОВ ПОСЛЕДЊИ ДАН

Иблиса су ухапсили око седам ујутру, док се спремао да уђе у приградски аутобус за индустријску зону. Био је прерушен – узео је на себе обличје уморног, сиромашног радника изношене одеће, грубих, испуцалих руку и избораног лица.

У полицијској станици Иблис је покушао да обмане иследнике и измами им самилост. Тврдио је да је он обичан човек сиромаш, хранилац бројне чељади, да ради у једној фабрици и да га брине што касни на посао. Показао је исправе, доказујући да је заиста запослен у фабрици. Ипак, сви ти покушаји да их заведе били су осуђени на неуспех. Није тајна да је Иблис у стању да учини све, а фалсификовање исправе, ма и најважнијих, за њега је само дечја игра.

Чим је полицајцима стигло одобрење да прекину да се замајавају с Иблисом и слушају његове срамне лагарије које вређају разум, бацаше се на њега, радосни због награде коју ће заслужити код Бога. Добра дела бришу рђава, а како странице у њиховим досијеима врве од рђавих дела, то сви до једнога желе да их избришу. На крају крајева, тући Иблиса велика је заслуга с којом се ниједно друго добро дело не може мерити.

И тако су по Иблису пљуштали округли и болни ударци, све док није почео да урла. Молио је и обећавао да ће говорити истину, да ће

бити покоран и понашати се како доликује, а да ће се оканити увијања, лажи и превара. Полицајци су тада престали да га туку, а он је – без икаквог притиска и принуде – изјавио да су све оптужбе против њега истините и признао све злочине који су му стављени на терет.

Потом је Иблис, у складу с поступком предвиђеним важећим законима и прописима, изведен пред суд. Дан када се њему судило био је велики и незабораван дан. Судија је био човек беспрекорног поштења и угледа и занимале су га само истина и правда (и ништа друго осим истине и правде). Саслушао је бројне сведоке, који су се такмичили да у својим исказима што прецизније опишу одвратна злодела што их је Иблис изазвао или на која их је навео.

Први сведок: Нисам имао жељу да убијам, али ме је Иблис упорно и напасно прогонио. Сладио ми је убијање говорећи да је то одлично средство да се човек ослободи свега што му је одвратно и што мрзи, све док ме није навео да на оне који ми додијавају у животу гледам као на овце које је халал клати.

Други сведок: Кад сам је видео како иде улицом, помислио сам само да је то једна лепа и привлачна жена. Задовољавао сам се тиме да је пратим и гледам у њу, невинно и смерно, замишљајући како би лепо било да је моја жена. Али, Иблис се разљутио, почео је да ми се руга и пребацио ми да сам кукавица, па ме је на крају навео да скочим на њу и силујем је јавно, пред очима света, као да сам животиња, а не људско биће које се већ при погледу на рођену мајку застиди и поцрвени.

Трећи сведок: Целога свог живота љубио сам истину а мрзео лаж. Али, Иблис ми се ушуњао у главу на неки начин који ми је дан-данас несхватљив, настанио се ту и није хтео да оде док нисам постао лажов над лажовима.

Четврти сведок: Мрзео сам политичке партије, како јавне тако и тајне, али се онда појавио Иблис, прилепио се уза ме и није ме оставио на миру докле год нисам приступио једној опозиционој, забрањеној партији.

Пети сведок: Била је жена мога брата и била је толико ружна да је ни пас не би такао, а ја сам био свестан и да је братова жена и да је ружна, али ми је Иблис стао шапутати своје подмукле речи¹, све док ме није довео дотле да у њој видим највећу лепотицу и да заборавим на то да ми је то снаха. И онда сам јој се увлачио у кревет кад год ми брат није био код куће.

Шести сведок: Био сам затворски стражар, мучио сам људе и сам сам се мучио због тога. Онда ми је Иблис спопао душу, почео сам се смејати док мучим, и отада сам се ја неизмерно радовао, а само они су патили.

¹ Према Курану (114:4) *подмукли шайтаи* је синоним за Иблиса (сотону), који настоји да се неопажено усели у срца Адамовим синовима и наведе их на зло. – Прим. прев.

Седми сведок: Био сам задовољан што сам се родио сиромашан, што живим као сиромах и што ћу умрети као сиромах. Али, Иблис ме је стално мамио, све док нисам попустио и почео да завидим сваком ко није сиромашан, да их се гнушам и да их мрзим, па сам пожелео да сви заједно помру.

Осми сведок: Увек сам била жена покорна своме мужу и, да ми је затражио да умрем, умрла бих за њега. Али, Иблис ми се ругао све док се нисам претворила у жену високо уздигнуте главе. Постала сам горда и почела да мислим да поседујем своју властиту независност и право да сама одлучујем.

Девети сведок: Моја је породица, откад постоји, позната по томе што поштује и подржава сваку владу, у добру и у злу. Само сам ја друкчији: сваку владу критикујем, критикујем и дању и ноћу, критикујем је и кад седим, и кад стојим, и док ходам, критикујем и кад спавам. А за то је крив само Иблис, чија су недела грозоморна.

Десети сведок: Мене је моја жена волела и гледала ме као да су сви мушкарци на свету помрли а да сам једино ја остао на лицу земље. Иблис је због тога био љубоморан, па нам се умешао у живот и навео ми жену да се заљуби у мог шофера. Кад сам открио њихову везу, захтевао сам од жене да се определи, на шта ми је одговорила с дрскошћу коју јој је могао улити само Иблис. Рекла ми је „Зар мислиш да ћу да бирам између магарца и газелчића?!“ Потом ме је напустила да би с мојим шофером живела у собици за коју кирија није већа од цене једне цигаре од сорте коју ја пушим.

Једанаести сведок: Мени се подсмевају сви моји познаници говорећи да сам понизан и да у животу никад нисам држао главу усправно, а заборављају да је прави кривац Иблис. Јер, каква је кривица ученика ког је учитељ погрешно поучио и заблудео га?!

Дванаести сведок: Ја бих полудео кад бих само видео врапца да кљуца јабуку на дрвету без дозволе власника и сматрао сам да је то што он ради крађа која заслужује најстрожу казну. Но, Иблис је успео да ми промени нарав, па сам дошао дотле да, док крадем реку, сањам како крадем море.

Тринаести сведок: Од малена сам мрзео дволичност и лицемере. Чак и онога часа када ме је мати родила и кад сам зачуо бабицу како јој честита говорећи јој да је родила најлепшег дечака, завршишао сам на њу у знак прекора и повикао „Не буди лицемерна! Реци јој поште-но да је родила најружнијег дечака!“ Такав сам био увек, највећи непријатељ лицемерја. Али, Иблис ме је једног црног дана запосео и претворио ме у лицемера, специјалисту за додворавање нитковима, презренима, хуљама, кукавицама и простацима.

Четрнаести сведок: У стању сам да наведем имена хиљаду и више људи који ће посведочити да сам био богољубив и смиран, да сам про-

водио време у молитвама и био понизан Богу. Али, откако је мноме овладао Иблис, постао сам огавни и блудни идолопоклоник.

Петнаести сведок: Ја волим да пијем једино воду, а Иблис ми је на лукав начин сугерисао да је пијење алкохола корисно за здравље. Био сам млад и зелен па сам му поверовао и постао сам зависник. Сада у мојим венама тече нешто за шта се више и не може рећи да је крв.

Шеснаести сведок: С Иблисом сам се срео једнога дана када је узео на себе обличје детета. То дете ме је замолило да га ухватим за руку и преведем преко улице. Не знам шта се тада догодило, али од тога часа мрзим свако дете, па макар то било моје јединче и макар знао да целог живота нећу имати друге деце.

Саслушавши сведочења о грозним злочинима које је Иблис почињено, судија нареди овоме да клекне. Иблис пожуре да га послуша, мислећи да ће му то, што ће клекнути, донети спас. Али, судија тада проговори дрхтавим гласом и изрече смртну пресуду.

Нико ни данас не зна како је Иблис погубљен. Неки кажу да је обешен једног јутра у рану зору, други веле да је спаљен и да му је пепео просут у море. Трећи тврде да је исецкан ножем у ситне комадиће и закопан на месту за које нико не зна, а неки, опет, да је стрељан из више стотина пушака и да му је тело после тога било избушено као решето. Разноразним причама о томе не зна се броја, а нема двојице који би вам изнели исту верзију. Но, зло се после тога није више појављивало на земљи, људи су престали да чине грехе и на леђима су им изникла бела крила чију тајну лекари и научници безуспешно настоје да одгонетну.

О ТИ, КОЈИ УСЛИШАВАШ МОЛИТВЕ

Мухамед ободе коња и натера га у галоп не би ли стигао у село на време, пре него што све буде изгубљено.

Коњ је у пуном трку летео преко широке долине коју се сунце спремало да обасја и окупа светлошћу. Приближавајући се селу, Мухамед угледа густ црни дим како се диже из кућа, па огорчено помисли: „Сад је готово!”

Сјахао је с коња, привезао узду за стабло једног дрвета и утрчао у село.

Куће су гореле, жене су запевале, деца су скакала околу од ужаса који није био сасвим лишен радости, а мушкарци су, слуђени, урлали не знајући шта да чине.

Неки човек повика, обраћајући се Мухамеду:

– Видиш ли, шејх Мухамеде, каква нас је несрећа снашла?!

Мухамед му одврати:

– Реци *Нишиџа* нам се неће догодиџи ниџо нам није џисано од Боџа!

Неки други човек ће на то:

– Гледај, шејху наш – труд и мука читавог живота, а као да ничег није било!

Мухамед му одговори:

– Нема силе ни моћи до божје! Најважније је да си ти здраво и да ти је чељад здраво.

Гледајући жене како ридају, Мухамед се још више кајао. Да није отклањао јутарњу молитву и завршио је скрушено молећи Бога да спали село за казну његовим поквареним житељима који кваре и друге око себе, не би се десило то што се десило. Сада су сељани у његовим очима изгледали јадни и бедни, достојни сажалења и најдубље туге.

Уто сунце обасја село с кућама у пламену. Горела је и богомоља, само је кућа најпоквареније жене, удате за најбесрамнијег човека, остала здрава и читава. Пожар је није ни такоа. Мухамед је гледао у небо као да ништа не схвата, затим смаче турбан с главе и запањи се видећи да је овај сав почађавео.

ДАЛЕКО ОД КУЋЕ

Абдулах је лежао наузнак, затворених очију и усхићено се осмеживао. У сну је видео мноштво машина како громогласно брекћу. Ручка његове жене Ламје дрмусала га је, али грмљавина машина и даље се проламала као да пева хор од милион људских бића. Ламјин глас је надјача:

– Устај! Закаснићеш на посао!

Абдулах отвори очи и машине уједанпут замукоше. С напором је устао из постеље и отишао у кухињу. Ту је умио лице и руке, мало наквасио косу, затим се вратио у собу, обрисао лице и руке плавим убрусом, обукао се и стао пред огледало. Зачешљао је косу, а потом узео да доручкује.

Изненада, зачу се куцање на вратима. Стављајући залогај у уста Ламја отегнуто довикну:

– Ко је?

Није се чуо никакав одговор, само се куцање понови, сада већ неколико пута узастопно, силовито и непријатељски. Абдулах лено рече Ламји:

– Мрдни мало! Иди, отвори врата.

Ламја похита вратима, одшкрину их колико да провири, али што упадоше тројица полицајаца. Лица су им била мргодна, очи строге.

Један рече:

– Да ли је ту Абдулах Неџм?

Ламја преплашено упита:

– Шта хоћете од њега?

Полицајац се намршти:

– Хоћемо да му поставимо једно питање.

Ламја се врати у собу убледела, цептећи као прут. Абдулах диже главу и погледа је ушитно, на шта му она одговори дрхтавим гласом:

– Тражи те полиција.

Абдулах устаде и рече запањено и узнемирено:

– Полиција?!

Пошао је ка излазним вратима. Ламја је ишла за њим, а нека сурова рука стезала јој је срце кад Абдулах отвори врата и изађе. Ту угледа ону тројицу агената – стајали су укрућено као да су изливени од гвожђа.

Један се строго обрати Абдулаху:

– Ви сте Абдулах Неџм?

– Да, ја сам Абдулах Неџм.

Тројица људи се истога часа бацише на њега. Стезали су га и увртали му руке с неочекиваном окрутношћу, док га не угураше у један црвени аутомобил. Ламја није стигла ни да врисне, а точкови зашкрипаше, кола јурнуше и за неколико тренутака нестадоше с видика. Тек тада Ламја пусти из себе дуг лелек.

Њена кукњава узбунила је суседе и врата на кућама почеше се отварати, а кроз прозоре су се промаљале главе мушкараца и жена. Жене дотрчаше Ламјиној кући да виде шта се догодило, док су мушкарци остали да вире кроз отшкринута врата, у очекивању да дознају шта је изазвало кукњаву.

– Одвели су Абдулаха!

– Ко?!

– Полиција.

– Јадан Абдулах!

– Шта се десило?

– Сиромах!

– Иди да га тражиш!

– Иди одмах!

– Где да га тражим?

– Иди у полицијску станицу.

Жене се одмах разиђоше и вратише се свака својој кући, а Ламја остаде сама у кући. Обузе је паника. Како да иде сама и тражи Абдулаха? Она је из куће увек излазила у пратњи некога од укућана, углавном онда кад је требало да купи какву одећу или кад би ишла у јавно купатило. Али, кад јој пред очи изађе слика како полицајци вуку Абдулаха као ов-

на на клање, надође јој нека храброст. Огрну црну абају, изађе из куће и пружи корак. Ходала је откривена лица, а у очима су јој светлукале сузе.

Док је тако ишла, заустави је неки оронули старац који је у руци носио велику папирну кесу пуну лепиња. Он је брижно упита:

– Шта је теби, кћери?

Ламја му није одговарала, али старац настави саосећајним тоном:

– Да ли ти треба помоћ? Немој да се стидиш, сви смо ми људи и помоћ сваком затреба.

Ламја обриси лице белом марамицом и рече:

– Мужа су ми ухапсили.

– Зашто?

– Не знам.

– Смири се, пустиће га ако није ништа учинио.

Ламја настави да иде кроз уске, кривудавае уличице. Кад је стигла до главног градског трга, изненада угледа масу људи. Били су окупљени око вешала, подигнутих на сред трга. Око себе је чула људе како причају да је обешени заклао неку жену.

Ламја и нехотице похита к вешалима. Жустро се пробијала кроз гомилу, све више се примичући платформи. Обешени човек био је висока стаса, лице му је већ било помодрело, а глава нагнута у страну. Тело, прекривено белом одећом, на махове се клатило, попут ђулета на кантару. Ламја није могла да одвоји поглед. То није био Абдулах, али она га је гледала исколачених очију, у којима су се огледали ужас и гађење.

Уто јој се приближи неки младић црне косе. Један прамен падао му је преко чела. Стао је иза ње и прилепио се уз њу. Ламја осети жив покрет који је долазио из његовог тела и хтеде да се помери, али гужва око ње била је све већа и младић се лепо уз њу све чвршће. Она се окрете према њему и упути му један брз поглед. Лик му је био дечачки и он јој се насмеши с невиним изразом на лицу.

Но, како се он приљубљивао уз њу све јаче, она осети неку мешавину страха и спокоја у венама. Учини јој се да чује лако дахтање и сести се Абдулаха. Прожео ју је талас налик на кајање, она се нагло одмаче и извуче се из гужве, па се удаљи од младића. Потом се запути према главној полицијској станици. Приметила је да је црнокоси младић прати и то је мало узнемири.

Кад је стигла до полиције и несигурним кораком ушла у зграду, застала је у недоумици у великом предворју. Потом уђе у једну собу на којој су врата била отворена и која је била пуна полицајаца, па рече једном полицајцу који је седео за столом до врата:

– Хтела бих да видим мужа.

– А где вам је муж? Је ли полицајац?

– Не. Муж ми је ухапшен.

– Како се зове?

– Абдулах Неџм.

Полицајац погледа у велику свеску која је стајала отворена пред њим, прелазећи прстом преко многих уписаних имена, понављајући: „Абдулах Неџм, Абдулах Неџм...”

Затим подиже главу и рече:

– Није овде.

Она се збуни, па опет запита:

– Где могу да га нађем?

– Питајте у некој другој станици.

Изашла је из полиције још потиштенија. Улица има много, а у свакој је по једна полицијска станица.

Онај момак пратио ју је у корак. Сунце је бацало зраке по асфалту и зградама, кола су јурила и трубила, тротоарима су пролазиле гомиле људи. Ламја се сасвим помете кад примети да јој се младић опет приближио.

Стигла је до друге полицијске станице и поново је прогута широко предворје. Застала је крај стола за којим је стајао један полицајац и разговарао телефоном. Смејао се и говорио: „Не, не, то је лаж!”

Изговорио је још неколико речи опраштајући се са саговорником, затим спусти слушалицу и дуну дим цигарете, не обраћајући пажњу на Ламју. Није је ни погледао, па се она упадљиво накашља и још се мало примаче столу. Полицајац је суво упита:

– Шта ви желите?

– Желим да видим мужа.

Полицајац ју је испитивачки посматрао. Лице јој је било бело и лепо. Он се потуљено осмехну и упита:

– Како му је име?

– Абдулах Неџм.

– Овде нема никога под тим именом.

Она га збуњено упита:

– Где га могу наћи?

– Потражите га у некој другој станици.

Она се опет врати на улицу. Мрмљала је у себи: „О, Господе, шта сам учинила да ме тако мучиш?!”

Кајала се што није послушала мајчин савет да редовно клања свих пет вактова дневно.

Црнокоси младић и даље ју је упорно пратио. Кад се приближила трећој полицијској станици, нађе пред њом окупљено мноштво људи који су радознано посматрали неког човека обријане главе, крупних очију и изборана лица. Ни то није био Абдулах. Неколицина полицајаца га је држала, а он се отимао да га не увуку у станицу. Полицајци га почеше тући песницама по лицу, грудима и стомаку и

он паде на земљу. Док су га ударали ногама, урлао је: „Ах, ах – умрећу, умрећу!”

Кад је престао да се опире, полицајци га унесе у станицу, а отуда изађе неколицина других. У рукама су држали дуге, танке прутове и швићкали су њима по ваздуху према лицима окупљених људи, наређујући им да се разиђу и удаље.

Један од полицајаца обрати се Ламји:

– Зар ниси чула, жено?! Хајде, одбиј!

Ламја одговори:

– Ја сам дошла да се распитам за мужа.

– Где је он?

Она показа на станицу и полицајац је пусти да уђе.

Ламја се попе уз неколико степеника, настави даље ка унутрашњости станице и нађе се пред широким ходником, начичканим многим вратима с обе стране. Она отвори једна врата и угледа неколико полицајаца како бучно разговарају и смеју се. Пили су чај и пушили.

Један је осорно упита:

– Шта ти хоћеш?

На то се диже један наочит полицајац лукавих очију и узвикну:

– Поштујмо жене!

Приђе Ламји и упита је:

– Шта желите?

– Желим да видим свог мужа.

– А где вам је муж?

– Ухапшен је.

– Када?

– Јутрос.

Полицајац прикова поглед за њене црвене усне и рече:

– Када сте се удали?

– Удала сам се пре седам месеци.

– Сад ми је јасно зашто питате за њега.

Остали полицајци грохотом се насмејаше, а он додаде:

– Питајте у суседној канцеларији.

Она изађе и уђе у следећу канцеларију. Ту је, за луксузним писаћим столом, седео један полицијски официр. Подигао је главу и срдито је упитао:

– Ко је вама дозволио да уђете?!

– Хтела сам да питам за свог мужа.

– Шта је урадио?

– Ништа није урадио.

– Зашто онда питате за њега овде?

– Ухапсили су га.

– Шта, ухапшен је зато што ништа није урадио – рече официр иронично. – Како му је име?

– Абдулах Неџм.
– Питајте за њега у некој другој станици.
Ламја осети да је жртва неке обмане. У дубини бића осећала је да је Абдулах починио неки грех који је скривао од ње, па бризну у плач и зајеца:
– Хоћу да га видим!
Полицајац се намршти, а Ламја настави:
– Желим да га видим само на тренутак!
Официр притисну тастер звона, на шта у собу сместа уђе један полицајац сувоњава лица. Официр се бесно издера на њега:
– Шта је, спаваш?! Јесам ли ти рекао да не мрдаш од врата?! Изведи ову жену одавде!
– Разумем, господине – одсече полицајац у једном даху.
Дограбио је Ламју за руку и извео је из канцеларије у широки ходник који је био потпуно празан. У том часу Ламја зачу крик неког човека, попут отегнутог псећег завијања. „Мора да га туку”, уздрхтало помисли, јер јој се учинило да је то Абдулахов глас. Полицајац ју је и даље стезао за руку и она му молећиво рече:
– Желим да видим мужа!
– Шта ти је он рекао – полицајац показа на собу из које су изашли.
– Да питам у некој другој станици.
Полицајац је стисну за мишицу – била је пуна и мека – и рече:
– Буди разумна, потражи га у некој другој станици.
Испружио је ногу и покушао да је гурне Ламји међу бутине. Ламја устукну, а полицајцу севнуше очи. Повуче је за руку и посади на дрвену клупу која је стајала уза зид, затим се спусти крај ње. Стисак његове руке на њеној попусти док је говорио:
– Чиме ти се бави муж?
– Ради у текстилној фабрици.
Полицајац јој положи руку у крило и рече, гласом који је мало подрхтавао:
– А ниси сазнала где је он сад?
– Нисам.
Прсти његове руке стегоше јој бедро. Она се угризе за доњу усну и тихо рече:
– Ах!
Покушала је да устане, али полицајчеве руке чврсто су је држале за бутине, задржавајући је на месту. Њу обузе несавладив страх, а полицајац настави:
– Ја хоћу да ти помогнем.
У том тренутку отворише се врата једне канцеларије и у ходник изађе неколицина полицајаца. Носили су човека обријане главе, који је био у несвести. Полицајац брзо склони руке с Ламје и скочи на ноге, а Ламја брже-боље изађе из станице.

Црнокоси младић стајао је напољу. Насмешио се на Ламју кад ју је угледао и наставио да је прати.

Ламја је ходала полагаано. Савладали су је страх и умор. Сетила се да је тог јутра ставила у уста само два-три залогаја. Обриса лице марамицом, затим се усекну.

Ламја је била веома млада, лице јој је било лепо и бело, а тело обло и једро. Широка абаја није могла да сакрије привлачност њених бокова.

Приметила је да је онај младић застао и разговара с двојицом других. Сва тројица прснуше у смех, а један показа руком према њој. Ламја убрза ход и више се није окретала.

Мало касније, опазила је да је младић и даље прати. Сада је већ ходао напоредо с њом, раменом готово дотичући њено раме. Она се још више узнемири и пресече га погледом. Љутитим покретом навукла је вео преко лица. У том часу, осунчана улица с пролазницима учини јој се црна.

Младић јој рече:

– Здраво!

Није одговорила, само је убрзала кораке, али младић настави:

– Шта радиш у полицијским станицама?

Глас му је био пун нежности и пажње и она осети да се гуши и да јој треба неки чврст предмет за који би се ухватила. Дрхтавим гласом, одговорила је:

– Зашто ми се обраћаш? Ја те не познајем.

– Ја тебе познајем!

– Ја тебе не познајем.

Младић се весело насмеја:

– Зар нисмо становали у истом крају града?

– Лажеш! Ја тебе не знам.

– Шта тражиш по полицијским станицама?

Нешто ју је нагнало да му одговори:

– Тражим мужа. Ухапсили су га.

– Завидим твоме мужу што има тако лепу жену.

И нехотице, у магновењу је обузе осећање гордости. Наредног секунда осетила је стид, па одврати:

– Немој да ми се обраћаш! Уклони се од мене!

– Колико си мушкараца упознала осим мужа?

Једва суздржавајући бес, одговорила је:

– Ја сам поштена жена!

Скренула је у пусту побочну улицицу, готово без кућа, а младић јој добаци:

– Немој трчати! Зар се ниси уморила?

Ламја стаде и рече:

– Није те срамота да добацујеш женама на улици?!

– Зашто би ме било срамота?

Пожелела је да га опшамари, али је његово детиње лице и прамен црне косе што је падао преко чела подсетише на нешто, нешто благо, чаробно и сасвим заборављено, па рече:

– Да ли би волео да твојим сестрама добацује непознат мушкарац?

– Ја нисам непознат мушкарац.

Ухватио ју је за руку. Она покуша да се ослободи, али су је његови прсти снажно стезали. Ламја престаде да се отима, јер у том тренутку наиђоше неки човек и жена, носећи дете плаве косе. Добадили су Ламји и младићу радознао поглед помешан с гнушањем.

Ламја прошапта:

– Пустите ми руку!

– Нећу да је пустим.

– Вриштаћу и окупиће се свет!

– Ради шта хоћеш. Свиђа ми се твоја рука – мека је и пријатна.

– Пустите ме! Хоћу да идем да тражим мужа!

– Тражићу га заједно с тобом.

Чврсто јој држећи руку, повукао ју је за собом. Она је ћутала неколико тренутака, затим рече:

– Молим те пусти ме!

– Пуститећу ти руку ако ми откријеш лице.

Ламја повуче вео с лица, а младић рече:

– Лице ти је врло лепо...

– Пустите ми руку!

Младић се насмеја:

– Ја станујем сам. То је овде, близу. Хајде са мном, одмори се мало, па ћемо после ићи да тражимо твог мужа.

– Пустите ме! Молим те.

Младић настави умилно:

– Пођи са мном. Ништа нећеш изгубити. Не бој се. Нисам хијена, нећу те појести!

Младић и Ламја ходали су убрзано, кад он изненада показа прстом на једна дрвена врата обојена у тамнозелено и рече:

– Овде ја живим, сам.

– Пустите ме!

Младић ју је вукао за руку приближавајући се кући са зеленим вратима. Ламја се није одупирала, јер у том часу велика група жена прође поред њих.

– Нећу ти ништа урадити. Нећу те повредити. Желим само да причам с тобом. Поступаћу према теби као да си ми сестра.

Извадио је из џепа кључ и гурнуо га у кључаоницу.

– Пустите ме или ћу вриштати!

– Ја сам мушкарац, неће бити моја брука!

Кад је отворио врата, Ламја опет узвикну:

– Пустите ме! Видеће нас комшије.

Кад су ушли, он затвори врата и пусти јој руку, па рече:

– Ето, јеси ли нешто изгубила?

Ламја се обазре око себе. Двориште је било лепо уређено. Око стабала наранџе, лимуна и јасмина земља је била уредно окопана, а усред врта био је мали базен без воде, сав у белим керамичким плочицама. Младић рече:

– Свиђа ли ти се моја кућа?

Ламја плачним гласом промрмља:

– Пустите ме да идем. Молим те! Хоћу да тражим мужа.

Младић је опет ухвати за руку и рече:

– Дођи, погледај моју собу!

Она се опирала укопавајући се у месту и младић јој пусти руку, али је онда обујми рукама око паса и стаде је гурати уназад. Притисну ју је уза зид, па је поче још умилније љубити у лице, говорећи:

– Љубави моја!

Безуспешно је покушавала да му се извуче из руку и испод тела које ју је жудно притискало.

– Нисам ја твоја љубав – изусте. – Ја сам поштена жена.

Очајнички се отимала, али напokon се малаксало препусти снази која је понесе, унесе у неку собу и баца је на кревет. Она склопи очи и промрмља:

– Остави ме, пусти ме да идем.

– Не бој се – рече младић.

Ламја је осећала жељу да заплаче и заспи. Гласно је јецала.

– Не плачи, немој да плачеш!

– Она још јаче зајеца:

– Где си, Абдулаху!

Одједном, зачу себе где невољно говори:

– Полако, поцепаће ми се кошуља!

– Ја и хоћу да је поцепам!

Ламја је лежала на леђима, чврсто стискајући капке, смождена под тежином младићевог тела. Осећала је како је раздире бол, а младић је питао дрхтавим гласом:

– Кад си се удала?

Она не изусте ни речи. Само га је слушала како сопће, док јој је лице пекао његов врели, непрекидани дах. Осећала је како, мало-помало, губи везу са сопственим телом, све док оно није постало непријатељски и сасвим туђ створ. Опажала га је, беспомоћна, док јој је бол јењавао, и мрмљала:

– Ах! Ах!

Задрхтала је кад јој се утроба предала наиласку бујице влажности и топлоте која је провалила брану. У позадини њене свести заклати се леш обешеног човека бледожутих стопала и модра лица.

Младић је сада слабије дахтао, а и она се опусти и напусти је немир, али његове руке и даље су јој чврсто обуимале тело.

Изненада, она зачу спољна врата – отворила су се и затим залушила. Отворила је очи ужаснута и прошапутала:

– Ко је то ушао?

Младић малаксало рече:

– Неки пријатељи. Не бој се.

Младић се свали поред ње. Она покуша да устане, али је младић ухвати рукама за рамена и обори је натраг. Уто у собу уђоше двојица младића. Буљили су у њено бело, голо месо, а Ламја затвори очи обузета стидом и ужасом. Препознала је долазнике – била су то она двојица с којима је први младић разговарао на улици. Није могла ни да се помери, а младић скочи с кревета.

Ламја је чула како се тројица младића сашаптавају и смеју, затим је чула како се врата на соби затварају. На кревет се попе други младић. Ламјино тело изнова је проживљавало бол од којег је, мало-мало, пуштала из себе пригушен крик.

Мало потом, зачу се куцање на вратима. Пратио га је весео глас:

– Јеси ли заспао?

Пролазили су минути, а онда се врата отворише и опет затворише. Тело јој се дробило под телом трећег младића, а онда се врата поново отворише и врати се младић с црном косом, који чежњиво добаца Ламји:

– Ти си заиста лепа и слатка!

Ламја се сети јавног купатила и жена које су посматрале њено наго тело с дивљењем или са завишћу.

Бол у њеном телу поче да се претвара у неодољиву сласт. Није била у стању да заустави ту плимину и јави јој се силовита жеља да доживи још већу суровост, али је и даље само ћутала, склопљених очију.

КРАЉ И ВЕЗИР

Велики и мали

Краљ, који је волео да прича, рече своме остарелом везиру, који је волео да слуша:

– Ја поседујем све што ме квалификује да будем најсрећнији човек на лицу земље.

Везир рече:

- Штавише, ти јеси најсрећнији краљ и најсрећнији човек – бог те чувао од зла зависти и завидника!

На то ће краљ:

- Имам блага довољно да се изгради град чије би све куће биле од злата.
- Господ је онај који даје коме хоће, а одузима коме хоће – рече везир.

Краљ настави:

- Имам и лепу краљицу која ме воли.
- Нема жене која тебе не би заволела чим те види – сложи се везир.
- Имам и паметног и мудрог везира, који ме саветује и гине да ме послужи – додаде краљ.
- Онај кога почастиш тиме што га називаш мудрим још није учинио ни први корак на путу мудрости – рече везир.
- А имам и целата – рече краљ – који узима главе мојим непријатељима.
- Твоји су непријатељи мртви од онога часа када су те омрзли – рече везир.
- Имам и команданта војске који чува моје дворце – набрајао је даље краљ.
- Нека би ти бог множио дворце – рече везир – а одузимао непријатеље!
- Имам шефа полиције који хапси крадљивце још пре него што украду – настави краљ.
- И дужан је да развије методе којима ће их хапсити пре него што се и роде – додаде везир.
- Имам све што човека чини срећним – закључи краљ – али ипак нисам сасвим срећан.

На то ће везир краљу:

- Све се у животу може добити и све се може контролисати, осим среће. Она је непокорна ружа што расте само у вртовима срца. А срце је обесно дете чудновате ћуди.

Краљ одврати:

- Али, знам шта ми може употпунити срећу, тако да јој ништа не мањка.
- Постићу цели месец шабан у знак захвалности богу за ту доброту и благодет – закле се везир.
- Недостаје ми писац који би сва своја дела посветио моме краљевању, да то остане у наследство наредним поколењима. Он би се звао краљев лични писац – саопшти краљ.
- Најславнији писци тискају се пред твојим вратима као муве, и као скакавци, и као прашина – рече везир. – Кога од њих желиш? Ел

Мутенебија? Ел Таухидија? Ел Маарија? Ел Цахиза? А опет, ако хоћеш ког од страних писаца, можемо да увеземо најбоље писце по повољним ценама, као што увозимо аутомобиле, авионе, пшеницу, месо, маслац, пиринач, воће и поврће.

– Не желим славног писца – рече краљ – не неког на великом гласу. Тај би лагао, колико год да се гради да је одан и покоран, и био би ташт и охол.

– Нико не подноси таште и охولة – мудро ће везир.

Краљ настави:

– Сваки је даровит човек охол и ташт и веран је једино своме таленту, јер му овај пружа осећај да је некакав творац. За писца који је осетио задовољство од тога што га људи воле нема веће сласти на овом свету. Желим неког младог писца, који је још непознат. Ја ћу га онда одгојити како ја желим, да ми буде одан, да ми се слепо покорави и да у сваком часу осећа да сам ја господар његовог јединственог рада.

– Али, тај младац неће дуго остати млад – примети везир – одрашће и постаће уображен.

– Ко поседује моћ да уздиже, има моћ и да свргава – рече краљ – онај ко ти да богатство, може те и осиромашити.

Везир се ту начини као да се дубоко замислио, затим поче да прича:

Некада давно живео неки човек ња имао жену и малог сина. Живео је срећно и задовољно и једино што је могло да му њомући срећу била је његова џанџризава жена, која је уживала у њојме да се свађа и прави проблеме. Он ју је мрзео исто онолико колико је волео сина, али никако није налазио начина да се сјасе од ње. Једнога дана улови он младунче хијене и донесе га кући, ња га је хранио и гајио, у нади да ће хијена, кад њорасће, њојесћи његову жену.

Хијена је њорасла и човек је осећао да се ближи дан када ће му њасћи њерети са душе. Али, хијена није њојела његову жену, чије је месо било жилаво, нешто му је њојела синчића, јер је његово месо било меко.

Краљ се обрецну:

– Да ти је прича још мало потрајала, заспао бих без пилула за спавање!

– Онда ћу ти – забрза везир – испричати другу причу, врло кратко, која ће ти разјаснити колико су опасни мали писци.

– Нема потребе да ми причаш нову причу – прекиде га краљ – ствар је већ свршена. Ја сам тајно основао фабрику за производњу покорних писаца и производи ће се појавити на тржишту већ за неколико недеља.

Краљ се није шалио и фабрика је ускоро прорадила пуном паром, па сервилни и јалови писци, покорни пред влашћу, преплавише градове и села на целој земаљској кугли. Они су превладали на сваком месту и у сваком времену, а талентовани писци били су притерани уза зид и приморани или да ћуте, или да извршавају самоубиства, или да пишу провокативно, губећи стотине битака е да би добили једну једину.

Земља без њисаца

Краљ се био силно разгневио и покушавао је да некако суздржи гнев, али су му се очи буниле против тога – из њих су севале суровост и окрутност. Трудећи се из петних жила да му глас звучи мирно, он се обрати своме везиру:

– Јеси ли сигуран да ме обавештаваш о свему што се збива у моме краљевству?

– Обавештавам те и о брачним свађама и распрама међу љубавницима, па чак и о томе ко се од кога развео и зашто – одговори везир.

– Обавештаваш ме о безначајним стварима, а кријеш од мене важне и крупне – повика краљ.

– Ако мој господар заповеди да ме затворе и да доживотно робим, судбина ће ми бити милостивија него што је сад – одврати везир.

На то ће краљ:

– Једна од мојих жена рекла ми је јутрос да ме је неки песник исмевао у песми коју светина рецитије на седељкама, па се онда сви смеју и шегаче на мој рачун. Да ли је то истина или је лаж?

– Тај дрски песник је у затвору – рече везир. – Ено га, кука и запомаже, али нико му се не одазива. И неће изаћи из затвора док се не одрекне своје подлачке песме и не замени је одговарајућим хвалоспевом.

– Значи, вест је истинита – закључи краљ.

Везир пови леђа и погну главу, па процеди:

– Јесте, истинита је.

– А зашто ме о томе ниси обавестио – загрме краљ.

– Зато – објасни везир – што је мој метод рада такав. Ја пред господара износим само најзначајније догађаје, не желим да га замарам ситницама.

– То је апсолутно неподношљиво – продера се краљ. – Кад неко пише сатиричне стихове о нама, он ће нас исмејавати све црње и горе. Ништа није друкчији ни онај ко нам пева оде и панегирике, и он, исто тако, хоће новац као плату за хвалоспев, па ако му не дамо колико тражи, окренуће се против нас и пребациће се са хвалоспева на сатиру. У сваком случају, ми смо на губитку.

Краљ заћута и даде се у мисли, а затим рече везиру:

– Рибари лове рибу у мору и у рекама. Шта ће њима поезија?

– Рибаре занима једино да имају хлеба, меса и жену – рече везир.

– А ратари – настави краљ – ору своје њиве, сеју их, заливају водом и старају се о њима. Треба ли њима поезија?

– Ратар по васцели дан само зури у облаке – рече везир – њега брине једино да ли ће пасти киша.

– И радници – опет ће краљ. – Они граде куће, дворце, поплочавају улице и сокаке, да ли је њима потребна поезија?

– Раднике занима само да ли ће им се повећати наднице и да сунце што брже зађе – одврати везир.

– А трговци? Продају и купују, шта они имају с поезијом – питао се даље краљ.

– Познајем трговце као што познајем свој јастук – рече везир – кад имају шта да продају и купују и да зараде, ништа им друго не треба.

На то краљ љутито ушита:

– Ако се људи не занимају за поезију, зашто се онда не донесе закон који забрањује писање стихова?

Везир се осмехну, па одговори:

– Да ли ми господар допушта да кажем?

– Говори – повика краљ. – Је ли ти ко зачепио уста?

Везир поче да излаже:

– Ниједан такав закон не би постигао жељени ефекат. Поезија је као болест којој нема лека. Ко од ње оболи, не може да се излечи и мора да ствара стихове. Песник је као гавран. Гавран је створен да гракће, а песник да говори стихове. Таква би уредба заплашила само оне слабе и само би је они поштовали. Али друге песнике то не би зауставило – они би и даље певали. Лоша страна такве уредбе била би и то што би у суседним земљама подстакла различите гласине. Чуле би се злонамерне тврдње да је наша земља противник поезије и књижевности уопште, да је против мисли и слободе, па би наши непријатељи искористили ту прилику да искриве слику о нама и упропасте добар глас наше краљевине међу другим краљевинама.

– Онда ћемо одузети песницима држављанство и протерати их из земље – горопадно ће краљ.

– Нећемо протерати само њих – рече везир. – Протераћемо свакога ко у руци држи перо. Протераћемо приповедача, писца романа и драматичаре, а и критичаре. Нарочито морамо повести рачуна о критичарима, јер ако се њима онемогући приступ књижевним делима која су навикли да критикују, претвориће се од књижевних критичара у социјалне критичаре, а одатле до политичких критичара није далеко.

– Протераћемо свакога ко носи перо и ко је написао ма и једну реч – одушевљавао се краљ.

– А опет, поставља се питање и зашто да их протерујемо – замисли се везир. – Ако их протерамо, имаћемо моралне користи, али ћемо материјално бити на штети.

– Не видим – рече краљ – како бисмо од њих имали материјалне користи кад су то најгори просјаци од којих нико није дрскији ни безобразнији.

– Постоји једна глупа и шашава земља која тражи такве – рече везир – и стално објављује да је спремна да их увози. А ми бисмо их могли извозити, и то по цени која није тако лоша.

Краљ се запањи и силно се обрадова тој вести па рече:

– То је највеличанственији и најпрактичнији предлог који су моје уши икад чуле!

Пошто је везиров предлог био усвојен, не би задуго, а краљевина освану без иједног писца. И зачудо, ништа се у њој није променило, осим што је трава у пролеће расла некако бледа, без оне сочне зелене боје.

*Темаи посвећен њрози Зекерије Тамира
њриредио и с арајског њревео СРПКО ЛЕШТАРИЋ*